

IKC

Het Talent

Amos

Anti-Pest Protocol

2022

Inhoud

1. Wat is pesten?
2. Voorbeelden van pestgedrag
3. Rolverdeling bij pesten
4. Uitgangspunten bij ons anti pestprotocol
5. Concrete hulpacties
6. Online Pesten

Bijlagen:

- Omgangsregels onderbouw
- Omgangsregels alle groepen
- Analyse formulier onderbouw
- Analyseformulier midden-bovenbouw

Gebruikte bronnen voor dit document:

<https://www.stoppestenu.nl/>
<http://www.vraaghetdepolitie.nl>
<https://www.schoolenveiligheid.nl/>
<https://www.pestweb.nl/>
<https://www.nji.nl/pesten>
<https://www.stoppestenu.nl/>

Hoofdstuk 1: Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is met opzet een ander “pijn” doen. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en bedreigend. Een klimaat waarin gepest wordt tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. De impact op de sfeer in de groep en het welbevinden van de leerlingen is bij pestgedrag ingrijpend. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hier om durven te vragen. Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor de leerkracht betekent het dat er groepsgesprekken worden gehouden, aandacht wordt gegeven voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden. Pesten komt helaas op iedere school voor. In dit anti-pestprotocol willen we beschrijven wat pesten precies is, hoe wij dit proberen te voorkomen en wat wij doen als pesten toch geconstateerd wordt.

Hoofdstuk 2: Voorbeelden van pestgedrag

Verbaal

- Vernederen, iemand een bijnaam geven
- Utlachen of schelden
- Dreigen, grof taalgebruik

Fysiek

- Elkaar lichamelijk pijn doen
- Onvriendelijk ruw spel

Intimidatie

- Een kind achterna blijven lopen of ergens opwachten
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven

Isolatie

- Steun zoeken bij andere kinderen om het kind ook te pesten of negeren
- Niet uitnodigen voor partijtjes en/of gemeenschappelijke activiteiten

Stelen of vernielen van bezittingen

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, fietsbanden lek steken

Online pesten (zie ook hoofdstuk 6)

- Schelden via sociale media als WhatsApp, Facebook etc.
- Ongevraagd en ongewenst verspreiden van foto's en filmpjes
- Delen van gevoelige informatie op openbare platforms

Hoofdstuk 3: Rolverdeling bij Pesten

We spreken van pestgedrag als het regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Bij pestgedrag zien we altijd de onderstaande rolverdeling terug:

- De gepeste leerling
- De pestende leerling
- De meelopers en zwijgende middengroep

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of de pester gaan praten en dat het dan erger wordt
- het probleem lijkt onoplosbaar

De pestende leerling

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer vraagt er immers zelf om, om gepest te worden. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)

De meelopers en de zwijgende middengroep

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze het slachtoffer niet helpen of hulp inschakelen.

Omstanders zijn grofweg te verdelen in een aantal groepen:

- **De Helper:** deze neemt het op voor de gepeste en is niet bang voor de pester. De helper helpt graag, is autonoom, zelfverzekerd en daarom vaak ook populair.
- **De Stiekemer:** deze leerling is bang om zelf gepest te worden, en bemoeit zich daarom niet met het pesten. Indirect houdt deze leerling het pestgedrag in stand.
- **De Buitenstaander:** deze leerling denkt dat er in de klas niet gepest wordt en het kan ook niet echt schelen zolang hij/zij er zelf maar geen last van heeft.
- **De Stille:** deze leerling vindt het pesten wel gemeen, maar durft niets te doen of te zeggen, omdat hij/zij bang is zelf gepest te worden.

In het hoofdstuk over welke ondersteuning wij bieden, gaan we verder in op deze drie verschillende groepen en hun kenmerken.

Hoofdstuk 4: Uitgangspunten bij ons anti-pest protocol

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem voor onze hele school. Dus voor zowel de gepeste leerling, de pester, de groep leerlingen daar omheen, de leerkracht als de ouders.
2. De school heeft de verplichting zich in te spannen om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat, waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en niet wordt geaccepteerd. Deze opdracht nemen we erg serieus.
3. De leerkrachten buigen het pestgedrag om op een oplossingsgerichte manier tot positief en betrokken gedrag. Leerlingen leren verantwoordelijkheid en een positieve rol in te nemen.
4. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen blijft voorkomen, volgen sancties en maatregelen die per geval bekeken en bepaald worden. Schorsing en verwijdering behoren in ernstige gevallen tot de mogelijkheden om de sociale veiligheid te bewaken.

Hoofdstuk 4b: Procedure en stappenplan protocol

Anti Pest Coördinator:

De anti-pestcoördinator op IKC Het Talent is de heer Rutger Lieffijn. De taken van de ACP zijn onder andere:

- Fungeren als aanspreekpunt voor ouders, leerlingen en leerkrachten in het kader van het anti-pestbeleid.
- Een actieve bijdrage leveren aan een sociaal veilig schoolklimaat door het geven van voorlichting en het organiseren van preventieve activiteiten.
- Fungeren als gesprekspartner en beleidsadviseur op het gebied van sociale veiligheid.
- Coördinatie van anti-pestbeleid van de school.

Preventieve maatregelen

1. De omgangsregels en het anti-pestprotocol worden aan het begin van het jaar besproken. Ook stellen de anti-pest coördinator en de fluisterleerkracht zich voor aan iedere groep.
2. Elke leerkracht draagt er zorg voor dat in de periode tot aan de herfstvakantie veel aandacht besteed wordt aan regels voor de omgang met elkaar en een positieve groepsvorming.
3. Indien gewenst/noodzakelijk, besteedt hij/zij expliciet aandacht aan het thema pesten.
4. Tijdens oudergesprekken wordt geïnformeerd of ouders signalen zien van pestgedrag.
5. De anti-pest coördinator is beschikbaar voor advies en ondersteuning.

Repressieve maatregelen

1. Indien er sprake is van incidenteel pestgedrag, wordt dat met de betrokken kinderen gezamenlijk besproken door de leerkracht van het kind. Dit gesprek staat niet op zichzelf, maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken.
2. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag, worden de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd in ParnasSys.

Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld (bijlage 3 en 4). Gedacht kan worden aan uitsluiting van situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag (buitenspelen, schoolreisjes, etc.).

De directeur van de school en de anti-pest coördinator worden uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders en kan de gemaakte afspraken terugvinden in ParnasSys.

3. Indien het probleem zich toch blijft herhalen, meldt de leerkracht dit gedrag aan de anti-pestcoördinator en de directeur van de school. De anti-pestcoördinator roept de ouders op school voor een gesprek. Ook het kind kan in dit gesprek betrokken worden. De anti-pestcoördinator gaat uit van het opgebouwde dossier van de leerkracht en vult dit dossier verder aan met het verloop van de gebeurtenissen.
4. Indien het gedrag niet verbetert, kan er een verwijzing plaatsvinden naar en/of wordt de leerling in het ZBO (Zorgbreedteoverleg) of Familieteam besproken.
5. Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert en/of de ouders van het kind onvoldoende meewerken om het probleem aan te pakken, kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen. Dit kan variëren van een tijdelijke overplaatsing van de leerling naar een andere groep tot een schorsing.

Hoofdstuk 5: Welke hulp bieden we?

We bieden altijd hulp aan de gepeste leerling en nemen signalen van pesten serieus. Naast de gepeste leerling ondersteunen we de pester om het gedrag te veranderen en de omstanders om niet meer weg te kijken maar juist in te grijpen en/of hulp te halen. Omdat pesten niet stopt bij de schooldeur worden ouders altijd betrokken bij deze gesprekken. In eerste instantie wordt de hulp aangeboden door de groepsleerkracht in de vorm van gesprek en begeleiding. Indien dit niet effectief blijkt, kan ook de anti-pest coördinator en/of professionele hulp worden ingeroepen.

Welke hulp bieden we aan het gepeste kind?

In onze ondersteuning staat inzicht in het pestgedrag, de focus op effectief omgaan met pestgedrag en het vergroten van zelfvertrouwen centraal. We maken duidelijk dat we pesten afkeuren en hulp willen bieden om het te doen stoppen en te voorkomen in de toekomst. Dit doen we onder andere door:

- Medeleven te tonen, te luisteren en duidelijk te maken dat we klaar staan voor de leerling en hem/haar willen helpen.
- Samen meer inzicht te krijgen in pestsituaties (hoe, wie, waar, waarom, wanneer?)
- Inzicht te verkrijgen over het gedrag van de leerling zelf. Wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten?
- Bespreken en te informeren naar welke oplossingen het kind zelf zou willen.
- Samen onderzoek te doen wat effectieve manieren zijn om te reageren op pestgedrag.
- Dit nieuwe gedrag samen te oefenen in een veilige situatie.
- Sterke kanten van de leerling te benadrukken en te belonen als deze zich anders opstelt tijdens moeilijke situaties.
- Samen het gesprek met ouders van de gepeste leerling voor te bereiden en te voeren.
- De leerling niet te beschermend te behandelen waardoor een ongewenste uitzonderingspositie kan ontstaan.

Adviezen aan de ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten *op school* kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering kan het zelfrespect van uw zoon/dochter vergroot worden en weer terug komen.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Beperk het internetgebruik niet als er sprake is van online pesten.
Dit kan uw zoon/dochter als straf ervaren en een belemmering zijn om nieuw pesten bij u te melden.

Welke hulp bieden we aan het pestende kind?

In onze ondersteuning maken we duidelijk dat we het pestgedrag afkeuren, maar nooit de pester zelf. We willen achterhalen wat de redenen zijn van het pestgedrag en deze verhelpen door passende ondersteuning te bieden. Dit doen we onder andere door:

- In te laten zien wat het effect is voor het slachtoffer en excuses aan te laten bieden.
- Bespreken en te onderzoeken hoe de leerling in zijn vel zit en proberen te achterhalen of er problemen zijn die de oorzaak kunnen zijn van het pestgedrag (schoolresultaten, de thuissituatie, de vriendengroep et cetera).
- De ouders bij deze gesprekken te betrekken en hen om informatie en ondersteuning te vragen om het pestgedrag ook na schooltijd/online te doen stoppen.
- Samen afspraken te maken en duidelijk aan te geven dat we er voor de leerling willen zijn.

Adviezen aan de ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Welke hulp bieden we aan omstanders?

In onze aanpak maken we de omstanders bewust van hun grote rol om ongewenst (pest)gedrag terug te dringen. Belangrijk is dat leerlingen pesters actief en zichtbaar aanspreken op gedrag dat zij als ongewenst ervaren. Door dit te doen wordt de pester en het gedrag letterlijk zichtbaar. Hierdoor wordt de pester kwetsbaar en wordt het minder aantrekkelijk om zich ongewenst te gedragen. Tegelijkertijd ervaart de gepeste leerling steun en groeit het zelfvertrouwen van de leerling(en) die een pester hebben aangesproken.

Welke ondersteuning bieden wij aan omstanders:

- We vertellen leerlingen dat zij het pesten kunnen stoppen, zodat het voor iedereen fijn is in de klas.
- We geven ze het vertrouwen dat ze altijd een beroep op ons kunnen doen als ze het spannend vinden om een pester op zijn gedrag aan te spreken.
- We oefenen 'aanspreken' met behulp van rollenspellen zodat ze deze vaardigheden goed onder de knie hebben.
- We laten zien dat we trots zijn als ze ongewenst gedrag benoemen en een standpunt durven in te nemen.
- We geven ze inzicht in de redenen waarom pesters eigenlijk pesten

Hoofdstuk 6: Digitaal pesten

Wat is online pesten (cyberpesten)?

Online Pesten, ook cyberpesten of digitaal pesten genaamd, is een vorm van pesten waarbij het slachtoffer gekwetst wordt via nieuwe (social) media en apps. Dat kan op vele manieren: beledigende e-mails, haatreacties op *Instagram* of *Snapchat*, gemene opmerkingen via social media apps of via berichtenservices als *Whatsapp* en ongevraagd video's of foto's verspreiden. Pesten en online pesten, is allebei even erg, waarbij online pesten wel vaker anoniem kan gebeuren. Daarbij kan online pesten ook 24/7 door blijven gaan.

Definitie online pesten

Niet alles dat kwetsend is op het internet valt onder Online Pesten. Net als bij klassiek pesten zijn er een aantal voorwaarden noodzakelijk om van online pesten te kunnen spreken.

Doelmatigheid:

Het doel is om pijn te doen De dader moet de bedoeling hebben om het slachtoffer te schaden of te willen schaden. Dit kan moreel of materieel zijn. Daarom, als iemand gekwetst wordt door een bepaalde zin, is het niet per se een kwestie van online pesten. Dit kan ook een ongepaste grap zijn die uit de hand loopt.

Ongelijke macht

Er moet een duidelijk machtsverschil zijn tussen dader en slachtoffer. Dit kan op verschillende manieren tot uiting komen. De dader kan bijvoorbeeld groter, sterker of populairder zijn. Ook kunnen de digitale vaardigheden van de dader beter ontwikkeld zijn. Iedereen die bijvoorbeeld goed is in het gebruik van *Photoshop* of die zijn identiteit goed kan verbergen, heeft een sterk voordeel als dader

Terugkerend gedrag:

Eén kwetsende opmerking is geen cyberpesten. Dit gebeurt alleen wanneer de dader zich specifiek op het slachtoffer richt en iemand meerdere keren gekwetst wordt.

Voorbeelden online pesten (cyberpesten)

Uit onderzoek blijkt dat slachtoffers de ervaring pijnlijker vinden wanneer er een groot publiek bij betrokken is. Ook de vorm van de boodschap kan de impact bepalen: voor jongeren zijn foto's en filmpjes vaak kwetsender dan gemene uitspraken. Hieronder een aantal voorbeelden:

	Alleen zichtbaar voor het slachtoffer	Zichtbaar voor een groter publiek
Beledigen	Bv. iemand een beledigende sms sturen	Bv. iemand beledigen in een post op Instagram
Bedreigen	Bv. via WhatsApp dreigen dat je iemand in elkaar zal slaan	Bv. in een reactie op TikTok dreigen dat je iemand in elkaar zal slaan
Uitlachen	Bv. een ridiculiserende foto van iemand naar die persoon zelf sturen via Snapchat	Bv. een ridiculiserend filmpje van iemand posten op YouTube
Hinderen in sociale contacten	Bv. iemand uitsluiten of negeren online	Bv. inbreken in iemands Facebookaccount en zaken aanpassen aan het profiel om die persoon belachelijk te maken

Gevolgen online pesten

De gevolgen bij online pesten zijn vaak groter dan bij het traditionele pesten. Je kunt je als kind moeilijker verdedigen, het is een publieke vernedering omdat iedereen het kan lezen en het blijft actief omdat het lastig is om iets van internet te verwijderen. Er wordt wel eens aangenomen dat online pesten maar bij woorden blijft en dus niet zo erg is voor het slachtoffer. Toch is de emotionele impact van online pesten meestal groter in vergelijking met het leed veroorzaakt door traditionele pesten.

Hoe handelen wij?

Het digitaal pesten gebeurt meestal in buitenschoolse situaties. Dit gaat vaak samen met pesten in de "echte wereld". Wanneer er door leerlingen of ouders/verzorgers wordt gemeld dat er sprake is van digitaal pesten, worden de ouders/verzorgers van de pesters hiervan altijd op de hoogte gesteld. Verder worden de stappen gevolgd zoals deze zijn opgenomen in het protocol (zie eerder in dit document).

Specifieke tips voor leerlingen en ouders bij online pesten:

- Vertel aan je ouders/verzorgers dat (cyber)pesten plaats vindt. Het is nooit jouw schuld dat een ander iets vervelends naar jou toestuurt op internet. Als je je ouders vertelt dat je gepest wordt, betekent dit niet dat je niet meer mag internetten.
- Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren (sla de webpagina op, maak een screenshot).
- Blokkeer de afzender van de berichten

Als het online pesten niet stopt of erger wordt

- Meld (internet)pesten op school, vraag aan de leerkracht of hij/zij dit bespreekt in de klas.
- Doe aangifte bij de politie. Er is sprake van *stalking* als een leerling stelselmatig wordt belaagd. [Op http://www.vraaghetdepolitie.nl](http://www.vraaghetdepolitie.nl) staat veel informatie over dit onderwerp.
- Onderzoek of de identiteit van de dader te achterhalen is. Schakel hiervoor professionele hulp in.

Informatie voor kinderen:

Wist je dit over de (online) pestkoppen?

- Een groot deel van de online pestkoppen is zelf ook slachtoffer geweest van online pesten of klassiek pesten.
- Vaak zijn ze angstig en hebben ze gedragsproblemen. Veel pestkoppen gebruiken drugs of gaan roken als ze ouder worden.
- Bij online pestkoppen is vaker sprake van conflicten thuis, veel pesters hebben een slechte band met hun ouders.
- Veel pestkoppen hebben het gevoel dat de leerkrachten op school niet om ze geven.
- Omdat pesters niet gelukkig zijn willen ze macht over anderen. Ze kiezen dan iemand die zwakker is dan zij zelf zijn. Door de ander zwakker te maken voelt de pester zich juist sterker en hoeven ze niet om te gaan met hun eigen verdrietige gevoelens.
- Het pesten is hun uitlaatklep om met negatieve gevoelens om te gaan. Maar het helpt ze uiteindelijk niet
- Pestgedrag is vaak onzekerheid van de pester zelf, maar dat durven ze niet toe te geven.

Onthoud dus goed!

- Iemand die zelfvertrouwen heeft, pest niet. Die vindt zichzelf helemaal oké en alle anderen ook.
- Jij bent dus oké en de pester moet stoppen met zijn gedrag!

Bijlage 1: Omgangsregels onderbouw

1.		<p>Wij zijn aardig voor elkaar en zorgen goed voor onze spullen</p>
2.		<p>Laat anderen meespelen</p>
3.		<p>Je luistert goed naar de ander</p>
4.		<p>Probeer een ruzie uit te praten</p>
5.		<p>Niet leuk? Zeg Stop, hou op!</p>

Bijlage 2: Omgangsregels, alle groepen (voorstel 2022)

01. We behandel een ander, zoals we zelf ook behandeld willen worden.
02. We houden onze handen bij onszelf.
03. We noemen elkaar bij de voornaam.
04. Als we kwaad zijn, zoeken we een plek om af te koelen en proberen het later met woorden op te lossen. Als dat niet lukt vragen we hulp aan de leerkracht of een klasgenootje.
05. We spreken elkaar aan op ongewenst gedrag en vertellen het de leerkracht als dat moet.
06. Pestgedrag melden we altijd bij de leerkracht en onze ouders. We spreken er samen over.
07. Als de pester doorgaat, neemt de school maatregelen.
08. We gaan zorgvuldig om met elkaar eigendommen
09. We luisteren goed naar elkaar, ook als we het oneens zijn.
10. Iedereen mag er zijn, het maakt niet uit hoe je er uit ziet
11. We zorgen er samen voor dat iedereen het fijn heeft, nieuwe leerlingen in het bijzonder.
12. Ook na schooltijd houden we ons aan de regels

Bijlage 2: Omgangsregels, alle groepen (origineel)

1. Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
2. Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
4. Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander).
Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.
5. Niet: zomaar klikken. Wel: aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of naar vindt.
6. Vertel de meester of de juf wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.
7. Blijft de pester doorgaan, dan aan de meester of juf vertellen.
8. Word je gepest, praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
9. Uitlachen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
10. Niet aan spullen van een ander zitten.
11. Luisteren naar elkaar.
12. Iemand niet op het uiterlijk beoordelen of beoordeeld worden.
13. Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen; zij zijn ook welkom op onze school.
14. Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
15. Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen; na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

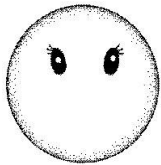
Bijlage 3 Analyse formulier onderbouw (groep 1 t/m 3)

Gebeurtenis

Er gebeurde.....

Gevoel

Ik voelde.....

.....(Tekenen in het gezichtje hoe je je voelde)

Gedrag

Ik deed.....

En nu verder

Een volgende keer ga ik.....

.....Handtekening

Bijlage 4 analyse formulier midden- en bovenbouw (groep 4 t/m 8)

LEERLING: GROEP:	DATUM:
NAAM LEERLING (de pester):	
NAAM/NAMEN OVERIGE BETROKKENE(N): (gepeste, meeloper(s))	
KORTE BESCHRIJVING VAN DE PESTSITUATIE:	
ONDERNOMEN STAPPEN (gesprek pester + gepeste, etc.):	
GEMAAKTE AFSPRAKEN:	
Handtekening ouder(s) / verzorger(s):	